

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Кафедра стрільби та технічних видів спорту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри СтаТВС

_____Виноградський Б.А.

“ _____ ” _____ 20__ року

Лекція № 2

з дисципліни “СТРІЛЕЦЬКИЙ СПОРТ”

для студентів II курсу факультету спорту

денної форми навчання

галузь знань: 0102 - «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини

спеціальність: 6.010202 спорт (за видами)

інститут, факультет, відділення: факультет спорту

освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр

напрямок підготовки: спорт

Львів

2015-2016 навчальний рік

Тема «Становлення стрільби кульової в ХХ столітті»

«Загальна характеристика стрільби кульової як виду спорту»

Навчальні та виховні цілі

Ознайомити з основами стрілецького спорту. Висвітлити загальні характеристики стрілецьких видів спорту. Показати позитивний вплив спорту на розвиток суспільства.

Навчальні питання і розподілення часу

Вступ – 5хв.

1. Основи стрільби кульової – 25хв.
2. Загальна характеристика стрільби кульової– 25хв.
3. Основи стендової стрільби – 25 хв.

Заключення та відповіді на запитання – 10 хв.

Навчально-матеріальне забезпечення

Фото відео матеріали, плакати.

Навчальна література

1. Пятков В.Т. Теорія і методика стрілецького спорту, Львів 1999р. підрозділ 1.2.12-34 сторінки.
2. <http://www.shooting-ua.com>
3. <http://www.shooting-ukraine.com>
4. <http://www.issf-sports.org>
5. <http://www.pzss.org.pl>

Становлення стрільби кульової в ХХ столітті

А першим, хто прийняв участь в I Олімпіаді в Афінах 1896 року був київський спортсмен Микола Ріттер, який самостійно поїхав до Греції для участі в олімпійських змаганнях.

Народився Микола Сергійович 27 серпня 1865 року в Полтавській губернії у сім'ї дрібнопомісного дворянина. Батько - відставний поручик Сергій Олександрович фон Ріттер, мати - Софія Іванівна.

У січні 1888 р. 23-річний Микола Сергійович після завершення навчання приїхав до Києва й поступив на службу до Київської казенної палати. У вільний від роботи час займався боротьбою, стрільбою та фехтуванням, які поширювалися серед української молоді.

У березні 1896 р. Микола Сергійович пішов за власним бажанням у відставку в чині колезького секретаря. Залишивши службу, перед початком I Олімпійських ігор спробував пошукати щастя на Олімпіаді.

У березні 1896 року М. С. Ріттер їде до Греції і подає заявку до секретаріату Олімпіади на участь у змаганнях з греко-романської (римської) боротьби, стрільби з карабіна і фехтування на рапірах. У газеті "Кієвлянинь" у кількох номерах за 1896 р. уміщено публікації про ігри I Олімпіади в Афінах. Їх автором був М. С. Ріттер - офіційний кореспондент цієї щоденної газети на Олімпійських іграх. У кореспонденції під назвою "Олімпійські ігри", підготовленій 28 березня 1896 р., автор так розповідає про свою участь в Олімпіаді: "Росіян майже немає, із учасників я один. Про себе можу повідомити, що на спробному випробуванні зі стрільби по рухливій мішені та з боротьби я пройшов першим: усі кулі вдало влучили в мішені, а бажаючих позмагатися у боротьбі вдалося здолати. ...Того самого дня увечері всі вечірні газети дали звіти. Сьогодні вранці, на свій подив, я побачив власне зображення в різних позах в усіх великих газетах".

Так на перших ОІ в 1896~р. в Афінах (Греція) учасники змагались в стрільбі з армійської гвинтівки на 200 і 300~м.; з пістолета на 25~м, з револьвера на 30~м. В 1900 р. на других ОІ в Парижі було включено вже шість стрілецьких вправ з вогнепальної зброї:

- армійська гвинтівка -- 300~м (лежачи, стоячи, з коліна);
- армійська гвинтівка -- 300~м (стоячи);
- службовий револьвер -- 50~м;
- револьвер -- 50~м;
- стрільба по біжучому кабану;
- стрільба по голубах.

Стрільбо з лука в програму других ОІ сучасності була включена в 1900 році, в тій програмі було включено 4 вправи: “Кордон Дор” (33 та 50 м), ”Шапеле” (33 та 50 м.), ”Аля Ерш” (чоловіки), ”Аля Пірамід” (чоловіки).

На третіх Олімпійських іграх в Сент-Луїсі (США) у 1904~р. стріляли тільки з лука. Чоловіки і жінки виконували по 3 вправи. В цьому виді прийняли участь лише організатори змагань - амерканці (4 чоловічих і 2 жіночих команди). На XIV ОІ в 1948~р. в Лондоні стрілецькі вправи набули сучасних форм.

На стрілецько-спортивних змаганнях спочатку виконувалась невелика кількість залікових вправ, які в процесі розвитку стрілецько-спортивного руху ускладнювались по умовам та збільшувались по кількості. Так, наприклад, в стрільбі з лука збільшували кількість дистанцій для стрільби; в стендовій стрільбі спочатку стріляли тільки в траншейному стенді по голубам; в кульовій стрільбі по 1 вправі з військової гвинтівки та пістолету. Сучасна стрілецько-спортивна кваліфікація має понад сто вправ переважною кількістю з кульової стрільби.

На перших змаганнях зі стрілецьких видів спорту використовувалася зброя, яка відповідала на той час науково-технічному рівню розвитку суспільства. Луки були дерев'яні, рушниці – звичайні мисливські, нарізна зброя -- армійського зразку. З метою поліпшення кучності стрільби почали виготовляти спеціальні моделі стрілецько-спортивної зброї, в яких вдосконалювався матеріал для виготовлення складової частини та підвищувалась якість набоїв, стріл. Сучасні моделі найкращих видів стрілецько-спортивної зброї, патронів, інвентарю та обладнання забезпечують максимально високі технічні показники. Наприклад, якісний ствол малокаліберної гвинтівки при відстрілі на 50~м з верстату забезпечує діаметр розсіювання куль у межах 6\9~мм, що надає можливість кращим стрільцям досягати 100-очкового результату в серії з 10 пострілів.

Стрільба з крупнокаліберної і малокаліберної вогнепальної нарізної і пневматичної зброї веде свій початок з глибокої давнини. Але датою її народження рахується 1452рік. В той час в Швейцарському місті Сюрі проводились перші організовані змагання на влучність. Тому ця країна і вважається родоначальницею стрілецького спорту.

Коли в 15-16 сторіччях було винайдено рушницю, яка заряджалась з дульної частини, а всередині 19 ст. рушницю, яка заряджалась з казенної частини, стрільба швидко поширилась і стала суттєвою складовою частиною військового навчання і спортивних змагань.

Стрілецькі види спорту на міжнародній арені та в програмі олімпійських ігор

Стрільба завжди була і є захоплюючим видом спорту. Популярність її пояснюється в першу чергу доступністю для всіх вікових груп від підлітків до літніх людей.

В усіх трьох видах стрілецького спорту найбільш складними є вправи, які входять до програми Олімпійських Ігор.

В кульовій стрільбі 10 вправ:

чоловіки -- ПП-3; ГП-6; МП-6; МП-8; МГ-9; МГ-6;

жінки -- ГП-4; ПП-2; МГ-5; МП-5.

В стендовій стрільбі 4 вправи:

чоловіки -- траншейний стенд 125 мішеней; дубльтрап 150 мішеней; круглий стенд 125 мішеней;

жінки - дубльтрап 120 мішеней.

В стрільбі з лука 4 вправи:

чоловіки - олімпійський тур, олімпійський командний тур;

жінки – олімпійський тур; олімпійський командний тур.

В стрілецькому спорті є ще багато інших класифікаційних вправ, які виконуються в процесі підготовки та змагань.

Стрілецько-спортивні результати закономірно підвищувалися на протязі практично всієї історії розвитку стрілецького спорту і в окремих вправах досягали максимально можливих величин. Тому для об'єктивного визначення переможців змагань ISSF ускладнювало умови виконання вправ та час від часу зменшувало розміри мішені. Однак результативність виконання змагальних вправ усе одно зростає і сучасні світові рекорди, наприклад, в кульовій стрільбі знов наближаються до максимуму.

Управління стрілецьким спортом у світі здійснює міжнародна стрілецька спілка: у кульовій і стендовій стрільбі -- ISSF, у стрільбі з лука -- ФІТА, котрі взаємодіють із стрілецько-спортивними федераціями країн-членів спілки.

На Україні розвиток стрілецького спорту визначається на державному рівні і фінансується, в основному, за рахунок спорткомітету України та його відділу стрілецького спорту, який взаємодіє зі спортивними товариствами, стрілецько-спортивними федераціями, колегіями суддів із стрілецьких видів спорту, Державним центром спортивної медицини та Державним науково-дослідним інститутом фізичної культури і спорту. Спорткомітет України має

в своїй структурі також навчальні заклади для підготовки тренерських кадрів і стрілецько-спортивні школи. Головні тренери зі стрілецьких видів спорту спорткомітету України взаємодіють з комітетами по фізичній культурі і спорту обласних держадміністрацій, яким підпорядковуються міські та районні спорткомітети, а тим - первинні стрілецько-спортивні організації в спортивних клубах, школах, підприємствах.

Успішна робота всієї системи стрілецько-спортивного руху залежить перш за все від ефективного навчально-тренувального процесу в первинних спортивних організаціях, звідки йде комплектування збірних команд по вертикалі.

Федерації кульової та стендової стрільби України підпорядковуються ISSF, котрий визнає нинішній кодекс Міжнародного Оліпійського комітету (IOC), як базовий документ до наступних вимог. Щоб бути допущеним до участі в Чемпіонатах, що проводить ISSF стрілець повинен бути заявлений на чемпіонат його Національною Федерацією. Стрільці, заявлені Національною Федерацією повинні:

- бути відібраними у відповідності з процедурою, установленою в даній Національній Федерації, крім того, стрільці, заявлені на Олімпійські Ігри, також повинні погоджуватись з «Спеціальними правилами для учасників стрілецьких змагань на Олімпійських Іграх»;
- бути громадянами країни, яку вони представляють;
- не повинні бути замічені в непристойній чи неспортивній поведінці, особливо в застосуванні допінгу або прояві жорстокості та порушенні правил;
- не порушувати правила ISSF про спонсорство та рекламу.

Стрільці, які змагаються в чемпіонатах ISSF, можуть приймати, безпосередньо або через довірених, грошові виплати або інші призи, як нагороди або як стимул для участі в змаганнях.

Стрільці, які приймають участь в змаганнях, на які накладено вето ISSF можуть бути відсторонені від участі в Чемпіонатах ISSF на період, визначений Виконавчим комітетом ISSF. Національна Федерація, яка заявляє на Чемпіонат ISSF стрільця, що відсторонений від змагань згідно з ст. «Антидопінгові правила» ISSF або згідно з іншими правилами ISSF, буде позбавлена всіх привілеїв, крім права на представництво на наступній Генеральній Асамблеї ISSF.

Національна Федерація може укласти контракт з комерційною фірмою або організацією на спонсорство, постачання спортивної екіпіровки або рекламу. Це можливо, якщо фірма чи організація визнана як офіційний постачальник або спонсор Національної Федерації, або зацікавлена бути такою. Стрільці можуть укласти індивідуальні контракти на спонсорство з

комерційними фірмами чи організаціями, якщо даний контракт санкціонований Національною Федерацією стрільби. В контрактах про спонсорство може бути санкціоновано використання зображення, імені та спортивних досягнень стрільців в рекламах фірми-спонсора. Виплати (індивідуальні) спортсменам згідно умовам таких контрактів можуть проводитися або Національній Федерації або безпосередньо спортсменові. Національні Федерації повинні підтримувати повну картотеку всіх контрактів про спонсорство.

Досягнення українських стрільців

Спортсмени збірної команди України з кульової стрільби вперше, як представники незалежної держави, брали участь у великих міжнародних змаганнях з 1993 року на початку чотирирічного циклу підготовки до XXVI Олімпійських Ігор.

У 1993 році стрільці брали участь у Кубку Світу, який відбувся 25 травня - 4 червня у Мюнхені (Німеччина). Відмінно стріляв з довільної малокаліберної гвинтівки лежачи (60 залікових пострілів на дистанції 50~м) Юрій Сухоруков (Донецьк). Він отримав срібну медаль з результатом 597 очок.

Завдяки старанній підготовці до змагань, найкращі стрільці-спортсмени України досягли певних успіхів на чемпіонаті Європи, який проходив 2-4 серпня у м.Брно.

У стрільбі з малокаліберної гвинтівки лежачи на дистанції 50м Чемпіонкою Європи стала Леся Леськів зі Львова. Вона досягла результату 596 очок і встановила світовий рекорд. Жіноча команда стрільців України (Леськів Л., Черемська О., Селедкова~С.) посіла друге місце.

У стрільбі з револьвера на 25 м чоловіча команда України виборола золоту медаль і стала чемпіоном Європи (Ігнатюк М., Ткачев О., Макаров В.). Мирослав Ігнатюк (Одеса) посів особисто друге місце, а Олег Ткачев (Київ) - третє.

Чемпіоном Європи серед юніорів у стрільбі з малокаліберної гвинтівки по рухомій мішені на 50 м був Андрій Смушкевич (Київ), а в стрільбі з пневматичної гвинтівки по рухомій мішені він отримав срібну медаль.

Зрібні командні медалі отримали: Дементьєв О., Михайлов О., Сухоруков Ю. - стрільба з малокаліберної гвинтівки лежачи; Ігнатюк М., Магмет Т., Ткачев О. -- швидкісна стрільба з пістолета на 25 м. Особисте друге місце посів Олег Ткачев у стрільбі зі стандартного малокаліберного пістолета на 25м.

Бронзові командні медалі отримали: Леськів Л., Черемська О., Селедкова С. - стрільба з малокаліберної гвинтівки з трьох положень (лежачи, стоячи, з коліна); Макаров В., Блізнюченко О., Іванчук~В. - стрільба з

малокаліберного довільного пістолета на 50м. Особисту бронзову медаль серед юніорів у стрільбі з малокаліберної гвинтівки (3\40) отримав Артур Айвазян (м.Львів).

У 1994 році стрільці збірної України з кульової стрільби брали участь у трьох великих міжнародних змаганнях: Чемпіонаті Європи з пневматичної зброї у французькому місті Страсбурзі (2-6 березня), Кубку світу в італійському місті Мілан (26-31 червня), а також у Чемпіонаті Світу (Мілан, Італія, 21 липня - 5 серпня).

Чемпіоном Європи в стрільбі з пневматичного пістолета (60 залікових пострілів на відстані 10м) став Віктор Макаров з Одеси, а команда України (Макаров В., Іванчук В., Дроб.) посіла III призове місце. У стрільбі з пневматичної гвинтівки особисте III місце посів Олег Михайлов з Запоріжжя, а в стрільбі по рухомій мішені команда України (Гехт Е., Авраменко Г., Смушкевич В.) була на III місці п'єдесталу пошани. Таким чином збірна команда України отримала на чемпіонаті Європи 1 золоту та 3 бронзові медалі. У змаганнях на Кубок Світу у швидкісній стрільбі з малокаліберного пістолета на 25м по п'яти мішенях Мирослав Ігнатюк посів I місце, а Тарас Магмет (м.Рогатин) отримав бронзову нагороду.

Видатною подією 1994 року в спортивній діяльності ISSF (міжнародної стрілецької спілки) став Чемпіонат Світу, який проводився у липні місяці в Італії. ISSF проводить Чемпіонат Світу з кульової стрільби 1 раз у 4 роки. Стрільці збірної команди України дуже наполегливо тренувалися напередодні змагань, а також доклали чимало зусиль під час виконання стрілецько-спортивних вправ безпосередньо на Чемпіонаті Світу і незважаючи на велику спеку під час стрільби, отримали 10 медалей. В тому числі 2 золоті, 5 срібних та 3 бронзових винагороди.

Над Міланським стрільбищем двічі пролунав Державний Гімн України.

Отже, найкращі стрільці збірної команди України довели, що вони є представниками однієї з найсильніших стрілецько-спортивних держав.

Чемпіонами Світу стали: чоловіча команда в стрільбі з довільної малокаліберної гвинтівки лежачи на 50м (Айвазян А., Шейкін А.) та чоловіча команда в стрільбі з довільного малокаліберного пістолета на 50м (Макаров В., Іванчук В., Блізнюченко О.).

Срібними призерами стали ще дві українські команди: чоловіки в стрільбі з довільної малокаліберної гвинтівки з трьох положень (лежачи, стоячи, з коліна) 120 залікових пострілів (3\40) на 50м (Дементьев О., Айвазян А., Михайлов О.) та чоловіки в стрільбі з великокаліберного револьвера на 25 м (Ткачов О., Ігнатюк М., Магмет Т.).

Жіноча команда в стрільбі зі стандартної малокаліберної гвинтівки лежачи на (60 пострілів на 50м) отримала бронзові медалі (Леськів Л., Черемська О., Нестерова Т.).

Особисті призові місця посіли: Леся Леськів -- срібна медаль в стрільбі зі стандартної малокаліберної гвинтівки на 50м з трьох положень (лежачи, стоячи, з коліна) 60 залікових пострілів (3\20); Макаров Віктор - срібна медаль в стрільбі з довільного малокаліберного пістолета на 50м 60 залікових пострілів; Авраменко Геннадій (м.Чернігів) - срібна медаль в стрільбі з малокаліберної гвинтівки на 50м по рухомій мішені з перемінною швидкістю (20+20 пострілів) та бронзова нагорода в стрільбі «рухома мішень» 60 пострілів (30 - повільний біг 30 - швидкий біг); Ткачов Олег -- бронзова медаль в стрільбі з револьверу.

За високі досягнення на світовій стрілецько-спортивній арені були надані звання «Заслужений майстер спорту України» Леськів~Л., Макарову~В., Айвазяну~А., Блізнюченко~О., Іванчуку~В., Авраменко~Г., Дементьєву~О., Ткачеву~О.

У 1995 році на Чемпіонаті Європи відзначилися молоді стрільці України. В стрільбі з пістолета на 50~м вони вибороли золоті медалі (Вель~В., Альошин~Р., Старінський~А.), а на дистанції 25~м (30+30 пострілів) отримали бронзові винагороди. Жіноча гвинтівочна команда в стрільбі з трьох положень посіла 2 місце (Нестерова~Т., Черемська~О., Леськів~Л.), а чоловіча пістолетна команда у швидкісній стрільбі піднялася на 3 місце п'єдесталу пошани (Ігнатюк~М., Магмет~Т., Ткачов~О.). Крім того

особисті бронзові медалі вибороли Сергій Коростильов (м.Львів) у стрільбі з револьверу та Мирослав Ігнатюк у швидкісній стрільбі з пістолета.

У стрільбі з малокаліберної гвинтівки на 50~м по рухомій мішені юніор Олександр Зіненко виборов дві срібні медалі (30+30; 20+20), а Геннадій Авраменко -- срібну медаль серед чоловіків. Юніорська команда (Зіненко~О., Савкін~І., Ульвак~О.) теж посіла друге місце. У стрільбі по рухомій мішені з пневматичної гвинтівки на 10~м стрільці України отримали дві бронзові медалі: Євген Гехт (Київ) -- серед чоловіків, а Олександр Зіненко - серед юніорів.

Головною спортивною подією 1996 року були XXVI Олімпійські Ігри в Атланті (США). Щільні результати провідних стрільців світу, в тому числі і збірної команди України, були дуже високими та численними. Однак, Леся Леськів у стрільбі з пневматичної гвинтівки (40 залікових пострілів стоячи) та Тетяна Нестерова (Запоріжжя) у стрільбі зі стандартної малокаліберної гвинтівки з трьох положень вибороли право змагатися у фіналі Олімпійських Ігор. Вони показали найкращі у своєму житті особисті змагальні результати, але конкуренція була така висока, що вони посіли восьмі місця. Для

порівняння можна привести приклад: результат Л.Леськів був 394 очки, тоді як у власниці золотої Олімпійської медалі -- 395.

На чемпіонаті Європи та етапах Кубка Світу 1996 року досягнення стрільців України були більш вагомими: 12 медалей, але 7 з них вибороли на Чемпіонаті Європи молоді стрільці у категорії юніорів і встановили 3 Рекорди Світу серед юніорів в стрільбі по рухомій мішені. Олександр Зіненко (м.Кривий Ріг) виборов 2 золоті медалі у вправах по рухомих мішенях та встановив юніорський світовий рекорд по мішені перемінної швидкості.

В стрільбі з пневматичної гвинтівки з оптичним прицілом (30 пострілів повільного пробігу мішені та 30 пострілів швидкого пробігу) команда юніорів України (Зіненко~О., Гільченко~А., Савкін~І.) посіла I місце та встановила командний світовий рекорд серед юніорів.

У вправі 20+20 пострілів з перемінною швидкістю пробігу мішеней Зіненко~О., Савкін~І. та Гільченко~А. також вибороли золоту командну винагороду і встановили рекорд.

Юні стрільці з пневматичного пістолету посіли друге командне місце, у стрільбі з малокаліберного пістолета на 50~м (Вель~В., Сахно~О., Даніляк~Р.) вибороли бронзову винагороду. Дівчата-юніорки (Сельянова~О., Жолдак~Т., Смоляк~Ю.) також піднялися командою на 3 місце п'єдесталу пошани після успішної стрільби з малокаліберного пістолета на 25~м. Жіночі команди в стрільбі з пневматичного пістолета (Білан~С., Калініна~Т., Ковальова~Л.) та в стрільбі з пневматичної гвинтівки по рухомій мішені (Чаплієва~А., Галіновська~О., Чапала~М.) вибороли срібні командні медалі.

На Італійському етапі Кубка Світу срібну медаль в стрільбі з довільної малокаліберної гвинтівки з трьох положень (3\40 пострілів) отримав Олег Михайлов, а Леся Леськів (гвинтівка 3\20) та Віктор Макаров (пістолет, 50~м) отримали бронзові медалі.

На Кубку Балтії з пневматичної зброї по нерухомих мішенях, який проводився у датському місті Архусі, стрільці додали в копилку спорту України ще 4 медалі, в тому числі і 1 золоту (Олег Михайлов, гвинтівка), одну срібну (Світлана Селедкова (Київ), гвинтівка) та 2 бронзові (Віктор Макаров, пістолет; Артур Айвазян, гвинтівка).

Таким чином, перший самостійний олімпійський цикл 1993-1996 років стрільці збірної команди України з кульової стрільби завершили з 57 медалями Чемпіонатів і Кубків Світу, Європи, в тому числі 12 золотих, 4 рекорди світу та 2 місця у фінальній частині змагань XXVI Олімпійських Ігор.

Новий Олімпійський цикл міжнародних змагань почався Чемпіонатом Європи у польській столиці Варшаві в лютому 1997~р. Знов молоді стрільці України продемонстрували свою перевагу. Вони блискуче стріляли у трьох вправах по рухомих мішенях і вибороли 5 медалей, в тому числі 3 золоті, та

встановили 1 світовий юніорський рекорд. Його встановив Олександр Зіненко. Він виборов особисту золоту медаль на цей раз вже в олімпійській вправі - 60 залікових пострілів (30+30). Команда України з цієї стрілецько-спортивної вправи посіла I місце (Зіненко~О., Гільченко~А., Савкін~І.), у вправі 20+20 -- III місце, а жіноча команда (Чапала~М., Григор'єва~Ю., Чаплієва~А.) також стали чемпіонами Європи. Марина Чапала (Кривий Ріг) виборола особисту бронзову медаль.

На Кубку Світу (20-26.05.97~р.) у Мюнхені МСМК Юрасов Юрій (м.Маріуполь) виборов бронзову медаль у вправі ГП-12 (рухома мішень), а ЗМС Артур Айвазян у першому старті МГ-9 був другим із результатом 597 очок.

Основи кульової стрільби

Відомо, що в житті сучасного суспільства стрілецький спорт має важливе значення як група олімпійських видів спорту, як група прикладних видів спорту і як група видів діяльності для організованого проведення відпочинку і доцільного розвитку корисних якостей.

В стрілецьких видах спорту розігруються 18 комплектів Олімпійських медалей і ще більша кількість нагород на Чемпіонатах Світу та інших міжнародних змаганнях, де затверджується престиж Держави.

Стрілецько-спортивні навички підвищують військово-прикладний рівень готовності до служби в армії або ефективність роботи в суміжних видах професійної діяльності, а також ефективність проведення такого виду відпочинку як спортивне полювання.

В процесі багаторічних і систематичних правильних занять стрілецькими видами спорту розвиваються наступні корисні якості стрільця: окомір, влучність, спеціальна витривалість, організованість, дисциплінованість, воля до досягнення поставленої мети, стресовостійкість, специфічна координованість, кінестезійна чуттєвість, стійкість. Всебічно розвинута особистість має різні якості; багато з них розвиваються в процесі занять кульовою стрільбою. Це насамперед воля до перемоги, наполегливість, швидкість рухової реакції, окомір, винахідливість, точність в координації рухів. Покращується рівновага і стійкість тіла, а також вміння регулювати нервову напруженість. Наприклад, щоб зробити з бойової гвинтівки постріл, який супроводжується оглушливим звуком і сильною віддачею, і при цьому не смикнути спусковий гачок, не штовхнути плечем приклад, новачку в цій вправі доводиться проявляти сміливість, рішучість.

Під час занять кульовою стрільбою розвивається сила певних груп м'язів, спритність і витривалість. В стрільців-спортсменів в значній мірі вдосконалюється зір і вестибулярний аналізатор, зміцнюється нервова система і опорно-руховий апарат, також збільшується життєва ємкість легень.

Стрілецький спорт, як вид і результат діяльності характеризується:

- змаганнями, як системоутворюючим фактором спорту;
- спрямованістю підготовки спортсменів до вищих досягнень;
- індивідуалізацією і спеціалізацією підготовки спортсменів;
- результатом, як продуктом і системоутворюючим фактором змагальної діяльності;
- суспільним визнанням результату, що є одним з критеріїв оцінки ефективності діяльності спеціаліста.

Стрілецький спорт, як сукупність матеріальних і духовних цінностей, сприяє розвитку і загартуванню людини, підвищенню її працездатності та конкурентоспроможності, обороноздатності держави, пропаганді здорового способу життя. Етика стрілецького спорту -- сувора регламентація правил та неантагоністичність змагальної діяльності, мають великий вплив на виховання та соціальну інтеграцію людей.

Стрілецько-спортивними тирами називаються споруди спеціально призначені і обладнані для безпечного проведення в них учбово-тренувальних занять та змагань з кульової стрільби.

Комплекс декількох спортивних тирів, об'єднаних загальною територією, включаючи допоміжні будинки, споруди та службові зони називається стрільбищем.

Стрільбище розподіляють на дві категорії:

- а/ для змагань міжнародного класу;
- б/ для змагань нижче державного масштабу;

Тири класифікують:

а) криті; б) напівкриті; в) відкриті.

Обладнання пневматичних та вогнепальних тирів.

Пневматичні тири згідно правил змагань з кульової стрільби повинні бути критими. Вони призначені для двох груп стрільби:

а/ по мішені з чорним колом /з гвинтівок та пістолетів/;

б/ по рухомім мішеням.

Вогнепальні тири поділяють на 3 групи:

а/ тири для стрільби з гвинтівок та пістолетів по мішеням з чорним колом (50м);

б/ тири для швидкісної стрільби з пістолетів 25м;

в/ тир для стрільби по мішеням, що рухаються.

В комплекс обладнання тирів входять:

- Мішенні установки і пульти для стрільби на 10, 25, 50м, які призначені для показу зміни мішеней.
- Столики, стільці, піраміди для збереження зброї на лінії вогню.
- Стійки для зорових труб.
- Стрілецькі коврики.
- Станок для відстрілу зброї.
- Ящики для гільз та інвентар для прибирання лінії вогню.
- Обладнання проти вітру /сітки, щити/.
- Обладнання для визначення вітру та його швидкості /флюгера та прапорці/.
- Радіо, телеустановки, демонстраційні щити.
- Хронометри.
- Склади для зберігання зброї, боєприпасів та інвентаря.
- Кімната або місце для чистки зброї.
- Майстерні по ремонту зброї.
- Протипожежний інструмент.
- Методичний кабінет.
- Кімната для суддів.
- Методичний кабінет.
- Спортивний майданчик для занять ЗФП та СФП.

.Охарактеризувати основні технічні характеристики і сучасні взірці патронів.

У спортивній стрільбі з гвинтівок застосовуються наступні зразки патронів:

- 7,62мм гвинтівочні патрони з кульовою зразку І908р.(легка куля) ;
- 7,62мм гвинтівочний цільовий патрон з важкою кульовою;

- 7,62мм гвинтівочний патрон з полегшеною кулюю для стрільби по мішеням, що рухаються /олень/;
  - 5,6мм патрон бокового вогню /валовий/;
  - 5,6мм патрон бокового вогню /цільовий/;
  - 7,62мм - вага патрона від 21-26,5гр., вага кулі-9,8-13,05гр, швидкість польоту 740-860м/с;
  - 7,62мм - гвинтівочний патрон відмічається хорошою кучністю бою з значними пробивними здібностями;
- Валові гвинтівочні патрони дозволяють вести достатньо точну стрільбу, щоб виконати будь-яку бойову стрілецьку задачу.

Гвинтівочний патрон складається з кулі, гільзи, порохового заряду і капсуля.

Гвинтівочний патрон 7,62мм є патроном центрального бою, пороховий заряд якого загорається при ударі бойка по капсулю розташованому в центрі шляпки гільзи:

7,62 мм гвинтівочні патрони поділяються на 2 типи:

а/ 7,62 мм гвинтівочний патрон з легкою кулею;

б/ 7,62 мм гвинтівочний патрон з важкою кулею /тренувальний патрон потребує доброї калібровки/

7,62мм цілений патрон відрізняється дуже високою точністю, випускаються різними партіями, які не дуже відрізняються калібром, вагою кулі, вагою заряду та марками пороху.

На упаковках вказуються технічні характеристики:

5,6мм патрон бокового вогню:

а/ швидкість польоту кулі від 305-380 м/сек;

б/ вага від 3,3 г - 3,63 г патрона;

в/ вага кулі - 2,5 - 2,6г.

Малокаліберний патрон складається з кулі, гільзи, порохового заряду та ударної суміші. Цей патрон є патроном бокового вогню.

Валові МК патрони застосовуються для проведення занять з стрільцями початкової підготовки. Цільові МК патрони мають високу точність бою. Вони використовуються для тренування стрільців високої кваліфікації.

Сучасні взірці цільових патронів:

Снайпер, екстра, темп, олімп, біатлон, Р-50, тенекс, лапуа, стандарт, та інші.

.Стрілецько-спортивний одяг та інвентар і вимоги ISSF пред'явлені до нього.

Одяг стрільця-пістолетчика: повсягденний. Взуття типу кросівок.

Одяг стрільця-гвинтівочника: стрілецька куртка, стрілецькі штани, стрілецькі черевики, стрілецька рукавиця.

Вимоги ISSF до одягу стрільця-гвинтівочника: товщина одягу не повинна бути більша за 2,5 мм (складені в двоє 5мм). На куртці одна кишеня - права, На штанах одна блискавка на кожній штанині.

Стрільба з лука включена до програми Літніх Олімпійських ігор з 1900 року. Міжнародна федерація стрільби з лука ([ФІТА](#)) була створена 4 вересня 1931 року на першому конгресі цієї організації, що відбувся у [Львові](#) за ініціативою Польського Союзу Лучників. Конгрес відбувався в конференц-залі [львівської Ратуші](#). На конгресі були присутні представники Естонії, Італії, Польщі, США, Угорщини, Франції, Чехословаччини, Швеції, Швейцарії. Першим президентом ФІТА обрано представника Польщі — львів'янина Мечислава Мулярського. У ці ж дні (з 26 серпня до 6 вересня 1931 року) у Львові відбувся перший чемпіонат світу зі стрільби з лука. У змаганнях взяли участь лучники Польщі, Франції, Чехословаччини та Швеції. ^[1]

Одним із перших чемпіонів світу зі стрільби з лука був Мирон Труш (Париж, 1937 рік), старший син українського художника [Івана Труша](#).

Найпоширеніші міжнародні дисципліни, з яких проводяться Олімпійські ігри, Чемпіонати світу та Європи — це стрільба по мішенях ФІТА зі стандартних дистанцій. Менш поширені такі види як польова стрільба скиарк ([лучний біатлон](#)), стрільба по фігурних мішенях, вертикальна стрільба по мішенях, що також знаходяться під егідою ФІТА.

Чемпіонати світу зі стрільби з лука (на відкритому повітрі) проводяться щодва роки у непарні роки. Кубок світу зі стрільби з лука (на відкритому повітрі) проводиться щороку.

В стрілецькому спорті є ще багато інших класифікаційних вправ, які виконуються в процесі підготовки та змагань.

Стрілецько-спортивні результати закономірно підвищувалися на протязі практично всієї історії розвитку стрілецького спорту і в окремих вправах досягали максимально можливих величин. Тому для об'єктивного визначення переможців змагань ISSF ускладнювало умови виконання вправ та час від часу зменшувало розміри мішені. Однак результативність виконання змагальних вправ усе одно зростає і сучасні світові рекорди, наприклад, в кульовій стрільбі знов наближаються до максимуму.

Управління стрілецьким спортом у світі здійснює міжнародна стрілецька спілка: у кульовій і стендовій стрільбі -- ISSF, у стрільбі з лука -- ФІТА, котрі взаємодіють із стрілецько-спортивними федераціями країн-членів спілки.

На Україні розвиток стрілецького спорту визначається на державному рівні і фінансується, в основному, за рахунок спорткомітету України та його відділу

стрілецького спорту, який взаємодіє зі спортивними товариствами, стрілецько-спортивними федераціями, колегіями суддів із стрілецьких видів спорту, Державним центром спортивної медицини та Державним науково-дослідним інститутом фізичної культури і спорту. Спорткомітет України має в своїй структурі також навчальні заклади для підготовки тренерських кадрів і стрілецько-спортивні школи. Головні тренери зі стрілецьких видів спорту спорткомітету України взаємодіють з комітетами по фізичній культурі і спорту обласних держадміністрацій, яким підпорядковуються міські та районні спорткомітети, а тим - первинні стрілецько-спортивні організації в спортивних клубах, школах, підприємствах.

Успішна робота всієї системи стрілецько-спортивного руху залежить перш за все від ефективного навчально-тренувального процесу в первинних спортивних організаціях, звідки йде комплектування збірних команд по вертикалі.

Федерація кульової стрільби України підпорядковуються ISSF, котрий визнає нинішній кодекс Міжнародного Оліпійського комітету (IOC), як базовий документ до наступних вимог. Щоб бути допущеним до участі в Чемпіонатах, що проводить ISSF стрілець повинен бути заявлений на чемпіонат його Національною Федерацією. Стрільці, заявлені Національною Федерацією повинні:

- бути відібраними у відповідності з процедурою, установленою в даній Національній Федерації, крім того, стрільці, заявлені на Олімпійські Ігри, також повинні погоджуватись з «Спеціальними правилами для учасників стрілецьких змагань на Олімпійських Іграх»;
- бути громадянами країни, яку вони представляють;
- не повинні бути замічені в непристойній чи неспортивній поведінці, особливо в застосуванні допінгу або прояві жорстокості та порушенні правил;
- не порушувати правила ISSF про спонсорство та рекламу.

Стрільці, які змагаються в чемпіонатах ISSF, можуть приймати, безпосередньо або через довірених, грошові виплати або інші призи, як нагороди або як стимул для участі в змаганнях.

Стрільці, які приймають участь в змаганнях, на які накладено вето ISSF можуть бути відсторонені від участі в Чемпіонатах ISSF на період, визначений Виконавчим комітетом ISSF. Національна Федерація, яка заявляє на Чемпіонат ISSF стрільця, що відсторонений від змагань згідно з ст. «Антидопінгові правила» ISSF або згідно з іншими правилами ISSF, буде позбавлена всіх привілей, крім права на представництво на наступній Генеральній Асамблеї ISSF.

Національна Федерація може укласти контракт з комерційною фірмою або організацією на спонсорство, постачання спортивної екіпіровки або рекламу. Це можливо, якщо фірма чи організація визнана як офіційний постачальник або спонсор Національної Федерації, або зацікавлена бути такою. Стрільці можуть укласти індивідуальні контракти на спонсорство з комерційними фірмами чи організаціями, якщо даний контракт санкціонований Національною Федерацією стрільби. В контрактах про спонсорство може бути санкціоновано використання зображення, імені та спортивних досягнень стрільців в рекламах фірми-спонсора. Виплати (індивідуальні) спортсменам згідно умов таких контрактів можуть проводитися або Національній Федерації або безпосередньо спортсменові. Національній Федерації повинні підтримувати повну картотеку всіх контрактів про спонсорство.

До кульової стрільби також відноситься стрільба по рухомій мішені, котра включалася в програму сучасних Олімпійських Ігор до 2008 року. В останній раз рухому мішень стріляли в Пекіні.

Лекцію розробив викладач

Демічковський А.П.

Обговорено на засіданні кафедри стрільби та технічних видів спорту

Протокол № _____ від _____ 20__ р.